

OLO Opitaan lisää ojista-hankkeen raportti

Vesienhoitotoimenpiteiden ansaintalogiikan kehittäminen – Peltomaan pisteytysohje sekä arvolaskuri

Taustaa:

Saaristomeri-ohjelmassa on laadittu maatalouden vesiensuojelun tiekartta, jossa todetaan maatalouden vesiensuojelutoimenpiteistä seuraavaa: ”Tehokkaimmin maatalouden ravinnekuormitusta vähentäviä toimenpiteitä ovat peltojen vesitalouden ja maaperän kasvukunnon parantaminen, maanparannusaineiden käytön lisääminen, lannan siirron edistäminen sekä peltojen kasvipeitteisyyden lisääminen ja kohdentaminen eroosioherkille alueille.” (<https://www.ely-keskus.fi/web/saaristomeri-hot-spot-tiekarttahanke/maatalouden-tiekartta>)

Peltojen vesitalouden parantamisella vaikutetaan maaperäterveyteen EU:n maaperästrategian mukaisesti. Tavoitteena on tiivistymäriskien vähentäminen, imeytymisen lisääminen ja täten pintavalunnan vähentäminen sekä ravinteiden sitouttaminen kasvien käyttöön. BSAG:n uudistavan viljelyn e-opiston mukaan: ”Hyväkuntoinen pelto pidättää vettä ja ravinteita sekä vähentää eroosiota. Se myös sietää paremmin vaihtelevia äärisäitä. Arvokkaan pintamaan pysyessä pellolla ja ravinteiden kierron toimiessa säästyy euroja. Näin ehkäistään myös Itämeren rehevöitymistä. Hiilen varastoitumisen ja biodiversiteetin maksimointi, sekä toimiva vesitalous ja vesistö päästöjen minimointi, ovat sekä keinoja että tavoitteita uudistavassa viljelyssä.” ”Mikäli pellossa on pahoja kasvukunnon ongelmia, kannattaa niiden kartoittamisen ja korjaamisen eteen nähdä vaivaa, sillä pellon peruskunto ja toimiva vesitalous ovat hyvän kasvukunnon perusta. Pellon vesitalous on oltava kunnossa, eikä vesi saa jäädä seisomaan pellolle. Maan tiivistymät täytyy poistaa, koska tiivistyneessä maassa happi ja vesi eivät kierrä kunnolla ja mikrobitoiminta on heikkoa.” (<https://www.bsag.fi/uudistava-viljely/>)

Maanmittauslaitoksen mukaan: ”pellon hintaan vaikuttavia tekijöitä on selvitetty monissa tutkimuksissa. Toistuvasti esiin tulevia vaikuttavia tekijöitä ovat kunnan peltovaltaisuus (pellon keskittyneisyys), lohkokoko ja pellon sijainti keskuksiin nähden. Myös lähiympäristön vaikutus on muutakin kuin etäisyyttä taajamista, esimerkiksi rajoittuminen metsään tai suohon alentaa hintaa. Kauppahintatutkimuksissa on vaikea selvittää pellon muodon ja talouskeskusetäisyyden vaikutusta. Vain pellon sijainti alle 500 m etäisyydellä talouskeskuksesta näkyi hintatutkimuksessa. Pellon muodon vaikutusta on vaikea ottaa huomioon laskennallisena tekijänä tai inventoituna luokkiin. Maalajin ja multavuuden vaikutuksia kauppahintoihin ei ole tutkittu. (Peltola ym. 2006, Pyykkönen 2006).”

Ohje peltomaan arvosta pisteyttämällä - peltomaan arvolaskuri:

Suomessa 2024 peltomaan pääoma-arvoon ja vuokrahintaan eivät vaikuta juurikaan vesitalouden tai maanrakenteen ja kasvukunnon tila vaan suuremmissa määrin sijainti. Saavuttaaksemme tuloksia toimivan vesitalouden ja maaperäterveyden turvaamisessa tulisi maatalousyrittäjien olla halukkaita investoimaan rakenteiden kunnossapitoon. Tähän voisi kannustaa ohje peltomaan pääoma-arvon ja vuokrahinnan sitouttamisesta vesitalouden ja maanrakenteen kuntoon. Ohjeistuksen osaksi tarvittaisiin työkalu kuten laskuri, jolla maatalousyrittäjä voisi laskea sijoitukselleen tuottoarvion pitkällä aikavälillä sekä kunnossapidon laiminlyönnistä aiheutuvan arvon aleneman.

Saksassa pellot pisteytetään maan pääoma-arvon määrittämiseksi maaperäpistein (Bodenpunkte BP, joilla arvioidaan pellon laatua. Maanmäärityslaki astui voimaan 16.10.1934. Maaperän arviointi / inventointi luonnehtii maataloudessa käyttökelpoista maaperää sen ominaisuuksien mukaan ja määrittelee sen tuotantokyvyn. Pisteytykseen vaikuttavat erilaiset tekijät kuten lohkon koko, korkeussuhteet, vuotuinen sademäärä, vuotuinen lämpötila, maaperän rakenne, maalaji, kemiallinen tila ja niin edelleen.

Maanomittauslaitos jyvittää peltoja tilusjärjestelyhankkeissa: ”Jyvityksessä selvitetään aluksi pellon luontaiset ominaisuudet. Maalaji määritetään yleensä viljavuustutkimuksen perusteella, josta saadaan selville mm. muokkauskerroksen multavuus ja maalaji sekä jankon (pohjamaan) maalaji, kemialliset maaperätekijät; happamuus, suolaväkevyyys ja ravinteisuus.”

(<https://ak.maanmittauslaitos.fi/2019/jyvitys/jyvitys-kaytannossa>)

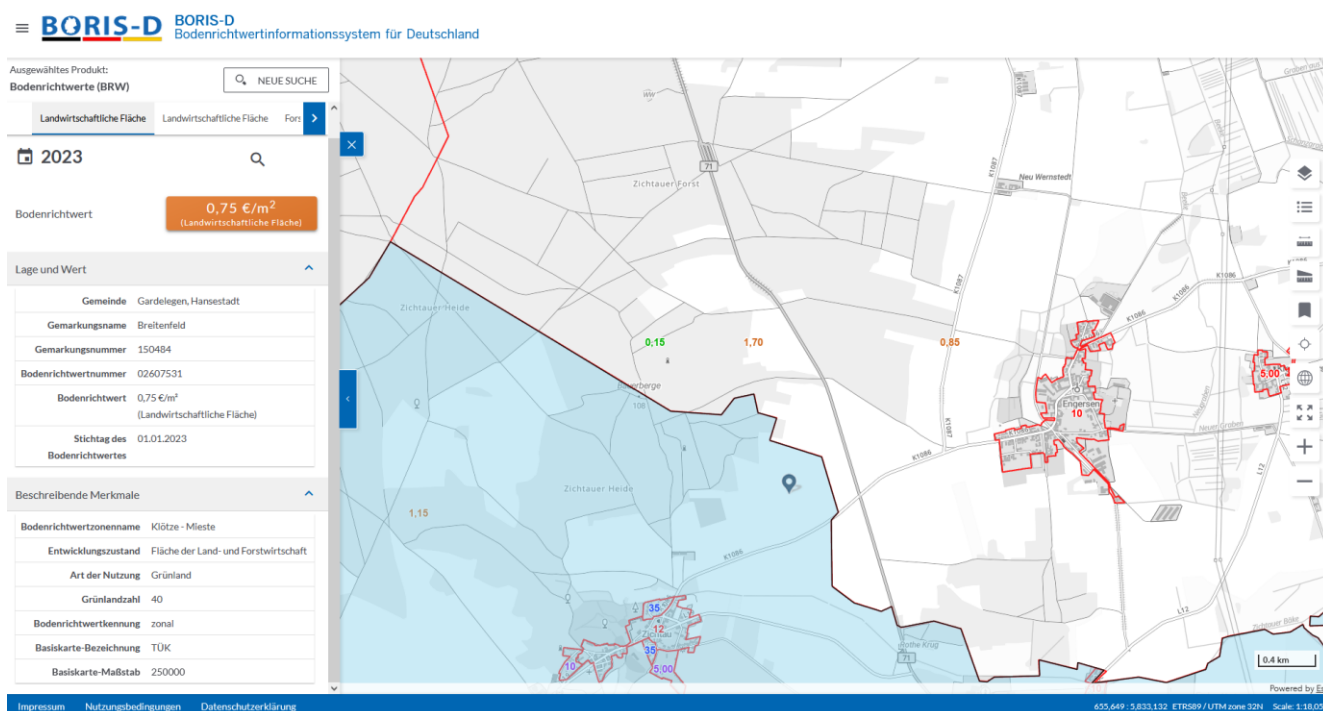
”Salaojituksen huomioonottamisesta jyvityksessä tehdään päätös jyvityksen perusteista päätettäessä. Yleensä salaojituksen pellon arvoa kohottava vaikutus sisällytetään jyvitykseen halkomisissa ja pienissä tilusvaihdossa. Sen sijaan laajemmissa tilusjärjestelyissä salaojitusta ei useinkaan huomioida jyvitysvaiheessa vaan sen vaikutus tulee käsittelemään vasta korvausvaiheessa.”

(<https://ak.maanmittauslaitos.fi/2022/pellot-ja-muut-maatalouskaytossa-olevat-maat>)

Markkinat määrittävät hintaa kysynnän ja tarjonnan perusteella, mutta sekä kansantalouden että ympäristötilan kehitys huomioiden ohjeistus hintakehityksen ohjaamiseksi olisi tarpeen. Peltomaan vesitalouden ja maan kasvukunnon kunnossapidoksi tarvitaan uusi lähestymistapoja maatalousyrittäjien sitouttamiseksi investointeihin. Mikäli tulevaisuudessa pellot nähtäisiin ansaintalogiikan näkökulmasta myöskin sijoituskohteina, niin tämä ohjaisi automaattisesti huolehtimaan maaperäterveydestä.

Laskurissa voitaisiin käyttää peltojen pisteytyksessä ja jyvityksessä käytettyjä parametrejä. Perus- ja paikalliskuivatuksen tilaan sekä ojitussyhteisöjen aktiivisuuteen tulisi tarkastelussa kiinnittää erityistä huomiota. Ohjeen ja laskurin hyödyntäminen perustuisi vapaaehtoisuuteen, mutta voisi ohjata rakenteiden korjausvelan vähentämiseen pitkällä aikavälillä.

Esitämme selvityksen teettämistä peltomaan arvolaskurin ja maaperän pisteytysohjeen laatimiseksi.

Kuva 1. Saksalainen karttapalvelu maanarvon tarkasteluun

Lähteet:

<https://www.ely-keskus.fi/web/saaristomeren-hot-spot-tiekarttahanke/maatalouden-tiekartta>
<https://www.bsag.fi/uudistava-viljely/>
<https://ak.maanmittauslaitos.fi/2022/pellot-ja-muut-maatalouskaytossa-olevat-maat>
<https://ak.maanmittauslaitos.fi/2019/jyvitys/jyvitys-kaytannossa>
<https://www.bmel.de/DE/themen/landwirtschaft/pflanzenbau/bodenschutz/boden100er.html>
<https://www.flaechenmakler.de/bodenpunkte/>
<https://www.bodenrichtwerte-boris.de/boris-d/?lang=en>

Lisätietoja antaa:

Mikko Ortamala

Vesitalouden erityisasiantuntija, FM

Maatalouden vesienhallinta

mikko.ortamala@kvvy.fi

Puh 044 331 1809

Mariankatu 8 A

15110 Lahti

Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys ry

Patamäenkatu 24, 33900 Tampere

www.kvvy.fi

Kokemäenjoen vesistön
vesiensuojeluyhdistys ry

